

נהורא

אור העבודה הפנימית בדרך הבעש"ט הק'

פרשת קרח [שלח בחו"ל] תשפ"ו גליון רעח	רבי נחמן איש גמזו תנו רבנן מעשה	איך הקנאה בונה או הורסת את חיינו שערי השפעה	הקרה הפרטי שלך דבר הבעל שם טוב	ביאור על "דרוש הקיווי" להרמזה"ל אש האמונה
---	--	--	---	--

הוקם לעי"נ הגה"צ רבי משה ב"ר יוסף צ"ל אב"ד טורדא

נהורא מעליא

דבר המערכת

השילוב בין הגוף לנשמה!

הפילוסופיה עומדת מצד הנפש, המוסר - מצד הגוף, והחסידות משלבת שניהם יחדיו

- היא לשלב את שני הכוחות יחדיו - 'נשמה בגוף'. להאיר את תענוג הדביקות של הנשמה עד לתוך הגוף, לא להיות עסוק בתמידות בעבודה המפרכת למר את הגוף, זה טוב בשביל ההתחלה שאז צריך לדבר אל הגוף בשפת השוט, אך בהמשך יש לרתום את הסוס אל הרכב שלמעלה, לשתף את הגוף עם תענוג הנשמה שרוצה להתדבק בבורא (עי' בני יששכר, תשרי מאמר ה' דרוש ג' אות 1).

הרבה יותר תענוג לברוח מכל התאוות ולהיות דבוק כל היום בתענוג הרוחניות, אבל לא זהו עיקר העבודה. וכמו שמצינו בבית המקדש שהיו שם שני מזבחות, פנימי וחיצוני, כאשר במזבח הפנימי הקריבו קטורת שהוא דבר דק מאוד הרומז על קטורת הרוחניות, ועל המזבח החיצוני היו מקריבים בהמות הרומזות על העבודה הגשמית.

אך לצורך הקטרת הקטורת על מזבח הפנימי היו צריכים להביא אש של מזבח הנחושת החיצונית, ולצורך כך היתה מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת, כי האש יוקדת תמיד על מזבח החיצוני, ומשם מכניסים גחלים על מזבח הפנימי. ומכאן למדנו שצריך לקשר העבודה הפנימית של מזבח הפנימי אל העבודה החיצונית של מזבח החיצוני, אבל עבודה הנשמה לבדה ללא הגוף אינה עולה לריח ניחוח אשה לה'.

ומובא מהרה"ק **מהרי"ד מבעלזא** ז"ע, כי קורח ועדתו - היו מאותם שביקשו להיות דבוק רק בעבודת הקטורת שבמזבח הפנימי - בעבודה הפנימית והרוחנית, וכדרך שלוש מאות כהנים שהיו בבית המקדש השני שלא הוציאו שנתם, וביניהם היו צדיקים גמורים שידעו שמכניסים עצמם לסכנה, ובכל זאת השתוקקו להגיע לדרגת הדביקות הגדולה ביותר שזכו להגיע אליה בבית קדשי הקדשים ביום הכיפורים.

גם קורח ועדתו - נמנו בין אותם שטעו בכך, וכמדויק בלשון הכתוב - 'החטאים האלה בנפשותם' שחשבו שעיקר העבודה היא בנפש בלבד, ועשו ליצנות מהעבודה המעשית, וזאת היתה שורש טעותם הגדולה, כי עיקר רצונם יתברך הוא 'דירה בתחתונים' שהנשמה תאיר בתוך הגוף, ושניהם יחדיו יהיו תמים לעבדו עבודה תמה.

ע"פ "אש הפרשה"

ידוע דרך הפילוסופים הקדמונים, שהיו מדברים עצמם רק במושכלות, פורשים לגמרי מכל שייכות לגשמיות ועוסקים תדיר בעניינים רוחניים דקים.

לשיטתם, לאחר שהאדם נפטר מהעולם הוא פוגש את עצמו רק עם כוחותיו הרוחניים, עם חלק המחשבה והמידות, וככל שהצליח לאגור יותר מידע בעולם ולהיות יותר רוחני מופשט ולהיות יותר מתוקן ושלם במידותיו, כך הוא מתענג יותר בעולם העליון.

לטענתם, אדם שלא התעסק בהשכלה ולא היה שקוע בעניינים רוחניים, אלא היה כפוף לכוחותיו הגופניים, גם אם היה משתמש בגופו בעשיית חסד או קיום מצוות בגופו, מה יתן לו ומה יוסיף לו לעלמא דאתי, הרי הגוף אינו מקבל שכר, הגוף נרקב, ורק הנשמה הרוחנית נשארת עם המטען הרוחני שהצליח לאגור בחייה.

אך מה מבינים פילוסופים אלו במהותה של הנשמה הקדושה.

הנשמה - כולה אש לוהטת המשתוקקת להתכלל בשורשה האלוקי, מה לה רוחניות ומה לה גשמיות, העיקר הוא החיבור האלוקי שהספיקה לצלל בהיותה בתוך הגוף, וככל שהצליחה לאסוף יותר דביקות בעלמא הדין היא יכולה למלא יותר את תשוקתה ולהתענג על הדביקות האלוקית בגן עדן העליון.

אלא שיש אנשים שמטבעם נוטים יותר לרוחניות, ויש שנוטים יותר לגשמיות, כל אחד לפי התפקיד הפרטי שהטיל עליו הקב"ה בעולם, הצד השווה שבהם שהם צריכים לקיים את תפקידם בשותפות מלאה של 'נשמה בגוף', אבל התעסקות בחלק הנשמה בלבד, ללא חיבור עם הגוף, מה הועילו בכך, הרי למעלה יש מלאכים, אראלים ותרישישים, שרפים ואופנים, שיועדים להתעסק בעבודה זו הרבה יותר טוב מהנשמות שלנו.

לעומת דעת הפילוסופים הדוגלים רק בעבודה השכלית, מצינו כמה מבעלי המוסר המתעסקים רק בחלק הגופני, למשול על תאוות הגוף ולמאוס את תענוגי העוה"ז, לדעת את גנות המידות ולעבוד על עצמם כדי להגיע לדרגה של גוף מוזכר שלא יצטרך חיבוק הקבר.

וגם כאן, חסר החיבור של 'נשמה בגוף'. יש כאן גוף מושלם, אך הנשמה איננה.

והדרך הממוצעת - המבוארת בספרי החסידות

הגהינום של ה'פקחים'

'קרח שפקח היה מה ראה לשטות זה?' כך שואל רש"י על קרח.

האמת היא, שאין לנו תשובה אמיתית לשאלה נוקבת זו. אבל היות וסיפור זה כתוב בתורה, והתורה ניתנה ללמד לנו ארחות חיים - גם מתוך כל הסיפורים, יש לנו ללמוד מטעותו של קרח.

הלימוד הוא:

אצל כלל אנשי העולם - לכל אחד יש את כשרונו המיוחד. זה מיוחד במוחו, זה מיוחד בליבו, וכך הלאה.

המטרה בכך ברורה:

כדי שעם כישורו זה ישלם את תפקידו המיוחד בעולם.

מי שיש לו מוח מבריק - הוא צריך לחדש. מי שהוא בעל רגש - צריך להתרגש ולרגש. ומי שהוא בעל עשייה - צריך לעשות. עד כאן הכל טוב.

איפה מתחיל הבעיה?

כשהאדם מייחס את כשרונו לעצמו. הוא אומר שזה שהוא מצליח - לא על ידי הכישרון שנתן לו ה', אלא בגלל ש'הוא' הוא זה שמוכשר ומיועד לגדולות ולהצלחות. או אז, מתחיל הוא לסבול!

כי בעוד שמי שמבין שכשרונו הייחודי - ניתן לו לתפקיד, לא רוצה לנהל את העולם, לכן, הוא רגוע כשמשוה לא הולך כרצונו.

אבל ה'פקח' - שחושב שהוא זה שצריך לנהל את העולם לפי הראש שלו, **כשמשוה לא הולך לו כשורה, הוא מאבד את זה!**

ואז הוא יורד לשאול תחתית ממש.

אצל קרח זה היה 'שאול תחתית' מוחשי, והיום זה יהיה 'שאול תחתית' פנימי. חיים מלאי יגון ואנחה - טענות ומענות. כשהוא כמוזן תמיד צודק!

לכן, אנו אין לנו ללמוד מפרשה זו אלא רק להתבטל לרצונו יתברך. להבין שאנו אין אנו אלא שליחים.

אז נזכה לחיות חיים מאושרים ורגועים. חיים של שלווה נפש מי שלא צריך לנהל את העולם, ואפילו לא להבין אותו.

א פרייליכ'ן שבת און א ראיג'ן לעבן יידענס: ישעיה יצחק פרידמאן

רבי נחמן איש גמזו

היה זה בערב שבת חורפי מושלג וקר, כאשר בעגלה אחת קטנה רתומה לסוס קל רגלים, ישובים היו שני המאורות הגדולים - הרה"ק רבי יעקב יוסף הכהן מפולנאה זי"ע בעל 'תולדות יעקב יוסף', וידידו הדגול הרה"ק רבי נחמן מהורודענקא זי"ע, בדרכם לשובות במחיצת רבם הגדול מרן אור שבעת הימים הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע.

אלא שמכשולים ועיכובים רבים צפו עלי דרך. השלג הרב היה להם לרועץ, הסוס ניגף ברגליו והאופן הוסר מהמרכבה. רוחו של בעל 'תולדות' היתה קצרה עליו, דאגת השבת הממשמשת ובאה מילאה את לבו, ואילו רבי נחמן יושב בניחותא ומתבטא כהרגלו: "טוב הדבר ולטובה יהא!"

כי כן היתה דרכו בקודש של רבי נחמן, כמו נחום איש גמזו בשעתו, שעל כל מאורע היה אומר: "גם זו לטובה", היה גם הוא רגיל לומר על כל קושי: "לטובה הוא ולטובה יהא!"

גם כאשר אפף פעם פחד אויב את העיר מעיבו, ורבו הבעש"ט הקדוש ביקש הימנו לעורר רחמי שמים, השיבו רבי נחמן: "אם מן השמים סובבו כן, הלא בוודאי הכל לטובה!". ענה לו רבו הקדוש בצחות: "כמה טוב שלא היית בדורו של מרדכי הצדיק, שכן היית אומר אף על גזרת המן שטובה היא", והמשיך ואמר: "ואמנם כדברך כן הוא, טובה גדולה היתה טמונה בגזירה ההיא, אלא שלא באה לידי גילוייה כי אם בשעה שנתלה המן. אף כל גזרה המתרגשת ובאה לעולם, טובתה תבוא לידי גילוי לכשתתבטל..."

לאחר עמל רב התקרבה העגלה לפרשת הדרכים האחרונה, והעגלון בישר שתוך שעה ומחצה יגיעו

למחוז חפצם, אך כשפנו ימינה התגלתה לפניהם מרכבת שר גדולה וכבודה עם משרתים חמושים, שהיה אסור לפי החוק לעקוף אותה.

צערו של 'תולדות' הרקיע שחקים: "רבי נחמן געוואלד! מה יהיה?!", אך רבי נחמן בשלו: "טוב הדבר ולטובה יהא!"

לפתע הבחינו בהתקהלות גדולה על הדרך, עגלת סוחר ענקית הפוכה על צידה, עם סוסים מתים וסחורה מפוזרת. האיכרים העצלים לא מיהרו לפנות את הדרך החסומה, אך כשהגיעה מרכבת השר, קפצו משרתי, ובנשקים שלופים אילצו את האיכרים לפנות את הדרך.

ומאחר שעגלת הצדיקים היתה צמודה למרכבת השר, הצליחה היא לחמוק מהמהומה. משהגיעו לפרשת הדרכים פנתה מרכבת השר לדרך אחרת, והותירה את הדרך למעיצוב פתוחה. הסוס שאזר כוח פתח בדהירה, ועוד בטרם זמן הדלקת הנרות הגיעו הצדיקים לשלום אל בית רבם.

"אז נוכחתי לדעת", סיפר 'תולדות' לימים, "כמה צדק רבי נחמן באמרו שהכל לטובה, שכן אלמלא מרכבת השר יכול היה לחלוף יום תמים עד שהדרך תתפנה, ובעל כורחנו היינו שובתים על אם הדרך".

הלא זה הדבר שהיה רבינו הבעש"ט הקדוש מלמד את תלמידיו הקדושים, לחיות עם האמונה המוחשית הזאת, שאין עוד מלבדו, מלאו כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מיניה, והרי הוא יתברך כולו טוב בתכלית השלימות, ואם כן אפוא, גם מה שנראה כרע אינו אלא כיסוי לטוב המסתתר בקרב, וכאשר יבקש האדם במטמונים את הטוב בוודאי ימצא אותו וימתיק את הדינים.

כדברים האלה כותב הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינב זי"ע, בספרו הקדוש "אגרה דכלה" בפרשתנו, פרשת קרח, וזה לשונו הטהור:

"ויקח קרח (טז, א). הנה כיון שלא פורש בתורה מה לקח, על כרחך לקח דבר שאינו במציאות על פי התורה, על כן לא פורש בתורה. ובזה תבין מה שאמרו רז"ל (סנהדרין קט, ב) לקח מקח רע לעצמו, והענין תבין על פי מה שנודע מחכמי האמת שהרע אין לו מציאות בפני עצמו, רק כאשר נעשה כסא להטוב, והוא סוד נהירו דקיק המאיר להרע מפורש הטוב, וכשמבררין הטוב מהרע אזי נאבד הרע שאין לו מציאות בפני עצמו, על כן מי שלוקח הרע בזולת הטוב נאבד מן העולם... והנה עצה היעוצה מאת תלמידי הבעש"ט שקיבלו מרבם הקדוש זצ"ל, שבכל ענין שיבוא על האדם וכל המאורעות המעיקים לו ימצא בהם שורש הטוב, היינו שיחפש בזה המאורע ענין הטוב המתנוצץ בזה, ואז נעשה הרע כסא אל הטוב ויתהפך למציאות הטוב, מה שאין כן כשמתבונן רק בהרע, והרע הוא ענין אבדון ח"ו אזי יומשך לאבדון על שונאי ישראל. והנה קרח לא הוטב בעיניו, שנתקנא על נשיאותו של אליצפן ולא הוטב בעיניו למה יארע כזאת שהוא לא יהיה נשיא או כהן, והנה אילו היה מיישב דעתו בגודל הטובה והיה מביט רוב הטובה שהוא במעלה משאר שבטי ישראל, אז היה מתהפך לטוב לו כל הימים, והנה הוא היה מתבונן רק בהרע, ונעשה לו לאבדון. וזה שאמר: ויקח קרח, דבר שאינו במציאות ודבר שאינו כלל, היינו שלקח מקח רע לעצמו, רצונו לומר, הרע בפני עצמו בזולת הטוב..."

להלג הילולת הרה"ק רבי נחמן מהורודענקא זי"ע - ב' תמוז עפ"י: "שבחי הבעש"ט"

הלכה ומעשה
הרה"ג ר' יודל וויינגארטן שליט"א י"ר מכון יסוד החסידות

יותר מכך - גם קרח חידש צירופים חדשים בתורה שנתחדשו על ידו, והם דבריו **'כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם הוי"ה'**, ומובא במדרש פליאה כשראה דוד מה שאמר קרח כי כל העדה כולם קדושים, נטל כנור והתחיל מגנן ארוממך ד' כי דיליני וגו', ומבאר האוהב ישראל (אוהב חסד קרח) שבתיבות אלו שנכתבו בתורה נתגלה שגם אחר חטא העגל נקראים ישראל 'קדושים' כיון שנתכפר להם חטאם בשלימות על ידי תשובה, ולכן שמח דוד שעל ידי תיבות אלו נתגלה עד כמה גדול כוח התשובה.

גם אותו אחד שבא להפריע, אין לנו להסתכל עליו כרשע שכל עניינו רק לעשות רע, אלא יש לו נשמה הבוררת בו ומתקנאה בעבודת ה' שלך, ולפעמים היא מתגלה דווקא באופן זה. על כן אין לו לאדם להתרגש ולהתפעל מהחולקים עליו בעבודתו, שכן בסוף יתברר הסיף הטוב - שכל אחד מגלה חלקים משורשי נשמתו.

נסיים בסיפור מרגש מהגה"צ רבי יצחק משה ארלנר שליט"א: בחור אחד שלא טעם את טעמה של התורה"ק, אשר ראה שני בחורים שלומדים בהתלהבות נפלאה, לקח הבחור את הסטנדר ושם ביניהם, והתחיל ללמוד בקול רם (כדי להפריע להם). אך אלו לא התייחסו אליו והמשיכו בלימודם. המשיך הבחור ולמד בקול רם עוד יותר, עוד ועוד ועוד, עד שמרוב מתיקות התורה שחדרה בו, שכח את סיבת לימודו, נתגלתה בו נשמתו, אחז בגמרא ולא עזב אותה עד היום הזה.

דבר הבעל שם טוב

הקרה הפרטי שלך

רגילים אנו לראות את מעשה קרח כערעור פרטי על פעולותיו של משה רבינו, במינוי אחיו אהרן הכהן לכהן גדול על פי הדיבור.

אך לא כך הדבר. מעשהו של קרח מערער את ה'משה' רבינו שבכל אחד ואחד מאתנו. היא הנשמה המדריכה את האדם ללכת בדרך ה'.

ידועים דברי המגיד, שלכל אחד יש נשמה המדריכה אותו ללכת בדרך ה', ועל האדם לאחוז בדרך המביאה אותו לדביקות ה', על פי נתיבות התורה ובלי לסטות מההלכה הצרופה. אין לו לאדם להחלש מדרכו בשום פנים ואופן, גם אם מעטים הם העושים כמזה. וכלשון קדשו: 'כי חלק ה' עמו' (דברים לב ט). להיות כל אחד מישראל הם אבר מהשכינה, וצריך האדם לחפש באיזה עולם הוא מאבר השכינה, הן באבהה הן ביראה הן בהתפארות, אותו המדה שמעוררת, זה המדה יראה לאחוז עצמו בסנסניו (דברות המגיד האזינו מאמר ב).

אך כאשר האדם מתחזק בעבודתו ומתחיל לראות את האור כי טוב, וטועם מטעמה של המתיקות בעבודת ה' שבחורה לו נשמתו, או אז בא לו איזה חכם, ומנסה 'להעמיד אותו על טעותו'. מי אמר לך שזאת הדרך? אולי טועה הינך?

מגלה לנו המגיד ממעזריטש: האדם הזה, המקרר אותך בעבודת ה' - הוא ה'קרח' הפרטי שלך! הערעור שמתעורר נגד העבודת ה' שלך, הוא חלק מהתהליך שעובר ה'משה' רבינו הפרטי שלך! אל תתן לקרח לקרר אותך!

פרקי אמונה (כט) מסלול עוקף ששמו בטחון

ביאור על "דרוש הקיווי" להרמח"ל (ג)

נמשיך להביא בעה"י פסקה פסקה מדברי הרמח"ל ב'דרוש הקיווי', עם ביאור קצר בדרכי העבודה בסיעתא דשמיא:

תקוה - גם לעולם הבא

ואם אינו בעולם הזה, הוא לעולם הבא - "תקות עניים תאבד לעד", זה אי אפשר.

יש כאן חידוש עצום, שיכול להיות שבאמת האדם ישאר כאן בעולם בתוך צרתו, אך לעולם הבא יתגלה לו סיבת הצרה - שזהו תיקון גדול עבורו, ואז יגיל וישמח, ותתמלא תקוותו, ואז יאיר שם הוי"ה שהוא מידת החסד, בתוך שם אלקים שהוא מידת הדין.

ונותן בזה הרמח"ל כלל גדול: הישועה חייבת להגיע, התקווה מחוייבת להתמלא, ואם לא בעולם הזה - אזי לעולם הבא!

ע"י התקוה - מתחבר לאור אין סוף

זהו, "לישועתך קויתי ה'", לזה השם הוי"ה שהוא ראשית הכל, צריך שתהיה התקוה, ולא שום (ו)כינזו.

וכל המקוה תפלתו עולה בלי אמצעי, לא על ידי מלאך, אלא, "לישועתך" דייקא, כמו שמדבר לנוכח, לא על ידי שליח, כי הוא קו הבוקע ונוקב ועולה עד ה' ממש:

כאשר ברא הקב"ה את עולמו, העלים את האור אין סוף, כדכתיב (קהלת ג, יא) 'גם את העולם נתן בלבם' ודרשו כי 'עולם' לשון 'העלם' כמאמר 'אכן אתה אל מסתתר'.

ונמצא שלא שייך להגיע כאן בעולם הזה אל ה'אור אין סוף', כי העלימו הקב"ה בתכלית ההעלם כדי שיוכל העולם להתקיים, כי מצאיות העולם הוא על ידי מידה וגבול וסוף, וכאשר יתגלה האין סוף והבלתי גבול, יתבטל העולם ממצאיותו.

אבל יש כאן דבר אחד בעולם שעל ידו אפשר להגיע אל האין סוף, והוא ה'תקוה' שבאמצעותו אפשר להתחבר אל ה'קו אין סוף' הנכנס לתוך העולם המצומצם שלנו.

ולכן, כאשר האדם מקווה לישועה בתקוה בלי סוף, בבחינת 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'', דהיינו שמקווה וחוזר ומקווה, גם לאחר שעברו ימים ושבעות וחדשים ושנים ארוכות, כמו הקו שיש בו אורך, ואינו יכול לשער אימתי יסתיים, ובכל זאת אינו מסיר תקוותו מהשי"ת, באופן זה מתגלה אליו קו אין סוף עצמו כביכול ללא אמצעי.

ונמצא שכאשר האדם מצוי בזה העולם, הוא מחובר אל כוחות הצמצום הנרמזים בשם אלקי"ם, והדבר היחיד שמביא אל שם הוי"ה שהוא האין סוף, הוא התקוה, כשאנו יודע מתי הסוף ובכל זאת מתעצם לקוות ולהמתין

לישועתו, בסוד 'לישועתך קויתי הוי"ה', עד הוי"ה ממש כביכול.

קו ועיגול

הקיווי [הוא] סוד ההתפשטות, קו המשפט, משא"כ העיגול הוא דבר סתום מכל צד.

זהו, "לישועתך קויתי" - לעשות קוים. "הוי"ה" - בזמן שיהיה השם שלם.

הטבע נרמז בעיגול, כי מצד הטבע מסתבב הכל באופן עיגולי, כי נוטלים גרעין וזורעים באדמה והוא צומח, ושוב נוטלים זרע מהתבואה החדשה וזורעים באדמה והיא מצמחת וחוזר חלילה. ועל דרך זה בכל ענייני הטבע הפועלים מתוך הסתר, כאילו נעשים מאליהם בדרך הטבע, ומסתירים על הבורא ית' המשגיח על הכל.

אבל הגילוי האלוקי נרמז ב'קו' הנכנס לתוך העיגול ובוקע אותו, בבחינת 'אז יבקע כשחר אורך' (ראה ליקוטי תורה לבעה"ת, פר' מסעי צה ע"ג).

"לא שייך להגיע כאן בעולם הזה אל ה'אור אין סוף', כי העלימו הקב"ה בתכלית ההעלם כדי שיוכל העולם להתקיים, אבל יש כאן דבר אחד בעולם שעל ידו אפשר להגיע אל האין סוף, והוא ה'תקוה' שבאמצעותו אפשר להתחבר אל ה'קו אין סוף' הנכנס לתוך העולם המצומצם שלנו"

הרמח"ל מאריך בכמה מקומות שיש הנהגה של 'עיגול' בדרך הטבע, כגון אדם ההולך בתוך הקור ומצטנן, אין זה בגלל עוונותיו אלא משום שלא נזהר בדרך הטבע, והיינו בדרך עיגול, כמו שרשרת, שחוליה אחת מביאה את חברתה והכל קשור לזה בדרך סיבה ומסובב.

[וכן איתא בגמ' (כתובות ל:): אריא וגנבי בידי שמים, צינים ופחים בידי אדם. אך ראה ספר חסידים (סי' תשנא): אם חלה שום אדם, אל יתלה חולי זו שמחמת שום מאכל או שום משקה בא חליו, ולא ה' פעל כל זאת, ואפי' חבלוהו בני אדם רעים, אלא יאמר עוונותיו גרמו לו, שהרי כתיב (זכריה ח, י) 'ואשלח את כל האדם איש ברעהו',

וכתיב (עמוס ג, ו) 'אם תהיה רעה בעיר וה' לא עשה', אלא ודאי עשה. ואומר (בראשית מב, כח) 'מה זאת עשה אלהים לנו', לכן יתפלל אדם על מיני פגעים מנגעי אדם ונגעי שמים].

ויש הנהגה נוספת של 'קו', והוא קו המשפט, שהקב"ה מנהיג העולם לפי התורה, והכל נעשה באופן מדויק מדה כנגד מדה לפי מעשי האדם.

וכאשר האדם מתעסק בהשתדלות בענייני העוה"ז ובוטח בסיבות גשמיות, הוא מתחבר אל סוד ה'עיגול' שהוא החלל הפנוי העגול מכל צדדיו. ואילו כאשר מתדבק ב'קו' האין סוף, הוא מתדבק אל הנהגת ה'קוים' הנרמז בתיבות 'לישועתך קויתי הוי"ה'.

המקוה תמיד בשמחה

המקוה תמיד בשמחה בלי צער. כי המצטער תמיד הוא ביגון ואנחה וחושב שאין לו תרופה. אבל מקוה אינו מצטער כי הוא מקוה תמיד, ואפילו אם יתמהמה מוכה, נמצא התקוה מחיה אותו.

ומי שאינו מקוה מיד מות, ונשאר רחוק מהשם, [ונענש] על שאינו מקוה לה'. ומי שהוא מקוה נאמר בו, "גם כי אשב בחשך ה' אור לי", ה' דייקא, "לישועתך קויתי ה'".

דבר זה הוא ברוחניות, שהאדם המקווה הריהו דבוק בהשי"ת וזו הוא ח'י, אבל מי שאינו מקוה, מיד 'מת' כי הוא מנותק ונפרד ממקור החיים.

וכן הוא גם בגשמיות ממש, כי הדואג - לבו נמש, ממש בפועל, כי הדאגה מכלה הבשר ואוכלת את האדם ממש בגשמיות, והדבר המהרס ביותר את הגוף הוא היאוש שהוא כמו סם המות ממש רח"ל, בפרט לענין המחלה הנוראה רח"ל שהיא תוצאה של יאוש וחוסר תקוה.

[ענין זה כבר מוזכר בדברי רבי מאיר אלדובי ז"ל נכד הרא"ש בספרו שבילי אמונה (הנתיב הרביעי השביל השלישי) שמבאר כיצד המחלה הנוראה הזאת היא תולדה ממרה שחורה, וזה לשון קדשו: סרטן נקרא כן לפי שהחיה הנקראת סרטן יש לה רגלים הרבה וזו היציאה יש לה סביבה גידים מלאים מן התערובות המיילדות אותה והם שמרי המרה שחורה ואם יתפשט ביותר לא ירפא, ולכן נאות למהר ברפואתו כשיתחיל כדי שיעמוד תחתיו ולא יתפשט. ואם התילד בו חבורה הוא רע מאוד ושמה יתחיל מגודל אפונה או כפיל ויוסף ויגדל עד שיעשה כגודל אבטיח ושמה גדול ממנו. ופעמים יתפשט ויצא על הגרון ובמקום הנשימה והבליעה ויחנוק ברוב העתים].

וכנגד זה הוא ה'תקוה', שעומד נגד קליפת היאוש, והוא מפיה רוח חיים חדשים בקרב האדם ומרענן ומחדש את בשרו ומבריא ומרפא, כלשון הכתוב (משלי יח, יד) 'רוח איש יכלכל מחלהו, ורוח נכאה מי ישאנה', ופירש רש"י: רוח גבר שהוא איש גיבור ואינו נותן דאגה בלבו ומקבל כל הבא עליו בשמחה ובחיבה, אין כוחו סר מעליו.

איך הקנאה בונה או הורסת את חיינו

לראות את הזולת מצליח, אינו תמיד קל.

אם אני רואה את חברי לומד בכזה געשמאק, משייט משורה לשורה, ותוך חצי שעה נהירים לו שבילי הסוגיא לפרטיה - עולה בגרוני טעם חמוץ. למה אני צריך לגשש במבואות אפלים, עד שאני רואה קצה אור בסבך הגמרא? הלוואי הייתי נידון ברבע מהריכוז המרוכז שלו, מתפיסתו החדה, מזכרונו החד, כי אז, בכוח הרצון וההתמדה, הייתי מאפיל עליו בהרבה.

וכאשר הוא מעורר התפעלות בחבריו, בשעה שהוא מרצה לפנייהם בהתלהבות חידושים נפלאים שעלו בראשו, ואף המגיד-שיעור משבח ומרוממו - אני מרגיש צביטה בלב.

אפשר להבין זאת. מי אינו רוצה להצליח, ומי אינו נתקל במחסומים בדרך להצלחה. ברגע שחברי מצליח במקום בו אני נכשל, הרי זה כאילו מעמידים דף לבן ודף שחור זה ליד זה. הכישלון שלי נעשה מודגש הרבה יותר.

כשתופעה זו נעשית לדבר שבשגרה, הופכים החיים להתגלמות הפסוק "ורקב עצמות קנאה".

הבשורה הטובה היא, שיש צד הפוך למטבע.

לא רק פנים אפרוריות יש לה לקנאה, של צרות עין ורוגז. גם פנים שחוקות ומגוננות יש לה. החכם, יודע להפוך את צביטת-הקנאה, לדחיפה שתזניק אותו מעלה.

רק נתאר לעצמינו אילו לא היה במי לקנאות. אילו היו כולם בינוניים ומטה, לא מתמידים, לא גאונים, לא 'עובדים', לא בעלי מידות מיוחדות, לא מופלגים בקדושה ויראה. היית מוכן להיות במקום שכזה?

הלוא ממי שואבים אנו השראה? מאיפה נוטלים אנו חיזוק והתלהבות להתעלות, להתקדם, להשתפר?

מגדולי ישראל! מדמויות הוד שזכו להעפיל לפסגות נישאות של תורה ויראת-שמים, צדקות וקדושה! מחברים מוכרים בשטיבל, שעשו מהפכה בחייהם אחר שהצטרפו לכולל שהעפילו בו לידיעת התורה לידיעתה... מהחבר הבינוני בישיבה שכיום הוא עסקן נלהב, והופך עולמות לכל דבר שבקדושה...

זה הצד הבהיר של מידת הקנאה.

אילו היינו נולדים חפים מכל רגש קנאה, כיצד היה העולם נראה? מסתמא לא היו כמעט עשירים בעולם, רוב בתי הכנסת היו משוכנים בקראוונים, בחורי ישיבה היו מרגישים טוב מלימוד שעתיים ביום, והיו צריכים לחפש בנרות כדי למצוא איזה תלמיד חכם, דיין או מורה הוראה.

רוח הקנאה מפיתה חיים בעולם, ומעוררת רוח יצירה בתוך השגרה האפרורית. על זה נאמר: "קנאת סופרים תרבה חכמה".

מה הדרך לסנן את הקנאה שבקרבנו - לנפות מתוכו את האבנים החדים השורטים את הנפש - עד שתישאר נקיה וטובה?

להתמקד במעשים ולא בתוצאות

החוט המבדיל בין זה לזה, קשור לשטח בו אני בוחר להתמקד.

הנסיבות בחיינו מתחלקות לשתיים: יש דברים שתלויים בנו, ויש שאין לנו בהם שליטה.

כשאני רואה לפני מגיד שיעור תלמיד-חכם או רב גאון, ורוח קנאה נחה עלי, הלוואי ואהיה כמוהו - מתפעלות לפני שתי דרכים: אפשר להתרכז בגדולתו האישית, במה שהוא באישיותו. בשעות הרבות בהן הוא יושב

רכון על תלמודו, מתוך חשק נפלא וריכוז מאומץ. ואפשר לקנא במה שיש לו: במשרה המכובדת שלו, במקום כבודו במזרח, ב'שישי' שלו. בכשרונו הרטורי. בקשריו הענפיים.

איפה כדאי להתמקד?

התשובה פשוטה: היכולות והכישרונות הן מתנת שמים, והרצון להיות מוכשר כמו פלוני או חכם כמו אלמוני או עשיר כמו פלמוני - הוא בבוז זמן וכוח.

החכמה היא להתמקד במה שמוטל עלינו לעשות, ושם לכוון את השאיפות. אדם שמתרכז כל הזמן בכישרונות, בחכמה ובכבוד של זולתו - מלבד מה שמבזבז שאיפותיו לריק בדברים שאינם בתחום שליטתו - עוד מנתב הוא את רוחו לכיוון לא בריא. כי השאיפה להיות בעל מעלות מביאה לידי רצון בלתי-מציאותי לשלמות, שהרי אם ערכי תלוי במעלותיי, נמצא שכל פגם שיש בי הוא איום ונורא! כי הוא מוריד מכל הערך שלי.

אבל כשתשומת הלב מופנית לעשייה, אפשר להירגע. לא קרה כלום שאיני ידען כמו יענקל' או בעל כוח-דיבור כזעקל, וגם לא מצופה ממני להיות כמוהם. העיקר שאני משתדל ועושה מה שצריך. אכן תמיד אפשר יותר, אבל עדיין יכול אני לשמוח במה שיש, ולצד זה להשתוקק ליותר.

כאשר ממקדים במעשים ולא בתוצאות, נהפכת הקנאה למידה מבורכת. היא דוחפת אותנו שלא לשקוט על שמרינו אלא להתקדם עוד ועוד. היא מנערת אותנו מן האדישות, ומעוררת בנו השראה לצעוד בעקבות גדולי הרוח.

הסימן לקנאה טובה

כדי לחדד את סימן ההיכר בין קנאה טובה לקנאה שאינה טובה, נביא את לשון ה'פלא יועץ' (קנאה): "וגדולה שנאה שהיא מחמת קנאה, אש אוכלה היא לאין מרפא. ומי שיש בו מדה רעה זו כל ימיו מכאובים, יאכל לחם העצבים, ואין לו ריעים אהובים, מרבה ריבות והוא שמח לאיד ורוצה בתקלת חבריו".

הרי הסימן ברור -

אם הקנאה מלבה בלב שנאה להווא, ופתאום מתלבש בי רוח קנאות ואני מזלזל בו בליבי, או עומד בקיפקע ומרכל: הרי ההוא גאוותן שחצן ריק מכל! המפורסם ההוא שקרן שמסמיק רק כשהוא דובר אמת... קנאה זו מביאני להיות "מרבה ריבות, שמח לאיד ורוצה בתקלת חבריו".

חברי", אות הוא כי קנאה מרקיבה עצמות היא, אשר אכן גורמת להיות "כל ימיו מכאובים ואין לו רעים אהובים".

לעומת זאת, כאשר ביכולתי עדיין לאהוב את אותו חבר שאני מתקנא בו, ואין עיני צרה בהצלחתו, אף-על-פי שאני מצטער שאיני כמוהו - אני במצב טוב. כאשר הקנאה - במקום שתגרום לי להוריד את חברי, גורמת לי להרים את עצמי - אין לי מידה טובה הימנה. אל תילחם בה, אלא הנח לה לדחוף אותך במעלה הפסגה!

למעשה:

כשאחד מחברי מתמנה לתפקיד נחשק, כשאחד מבני משפחה מאפיל עלי בכישרונותיו, ותיפעם רוחי בקרבי. אברר לעצמי קודם כל היטב: איזה חלק הוא מתנת שמים, ואיזה חלק הושג בעמל ויגיעה. בחלק הזה אשים כל מגמתי, ואשתמש בקנאה החיובית כדלק ממריץ.

בכלל. אתבונן בתחומים שאני רוצה לפרוח בהם, אתעניין על אלו שעשו את הדרך. איך הם סללו את המסילה.

יוצא לאור ע"י

מומלכת אש החסידות העולמית (ע"י)

לקבלת הנגיד לחירות ולהשירות - טלפון: 02-5026558 פקס 02-5702061
a025026558@gmail.com